

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

EKONOMİ NOTLARI

Türkiye’de Gıda Fiyatları: Uluslararası Bir Karşılaştırma

Fatih Akçelik

Canan Yüksel Yücel

Özet: Türkiye’de gıda enflasyonu tüketici fiyat endeksindeki diğer mal ve hizmet gruplarına kıyasla yüksek bir seyir izlemektedir. Bu notta genel fiyat seviyesine oranla gıda fiyatlarının farklı ülke gruplarındaki seyri incelenmekte ve Türkiye’ye ilişkin durum tespiti yapılmaya çalışılmaktadır. Veriler, Türkiye’de görelî gıda fiyatlarının Avrupa Birliği üyesi ülkelere kıyasla yüksek olduğuna ve 2007-2008 küresel gıda krizi sonrası dönemde aradaki farkın açıldığını işaret etmektedir. 2010 sonrası dönemde, gıda enflasyonunun yüksek seyrinin yanı sıra oynaklığının da diğer ülkelere kıyasla belirgin şekilde yüksek olduğu gözlenmektedir.

Abstract: Food inflation follows a higher path compared to other goods and services in Turkey. This note examines the course of food prices relative to general consumer prices in different country groups in comparison to Turkey. Data indicate that the relative food prices in Turkey are higher than that in European Union and the difference between the two increases in the period following the global food crisis of 2007-2008. In post-2010 period, the volatility of food inflation in Turkey as well as its level is significantly higher compared to other countries.

Ekonomi Notları, TCMB bünyesinde Türkiye ekonomisi ve para politikası üzerine yapılan çalışmaların sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmak ve ekonomik gelişmelere dair tartışmalara zamanlı bir katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan bir yayındır. Burada sunulan görüşler tamamıyla yazarlara aittir ve doğrudan TCMB’nin ya da çalışanlarının görüşlerini temsil etmeyebilir. Metnin tamamının başka bir yerde yayımlanabilmesi için TCMB’den yazılı izin alınması gerekmektedir.

1. Giriş

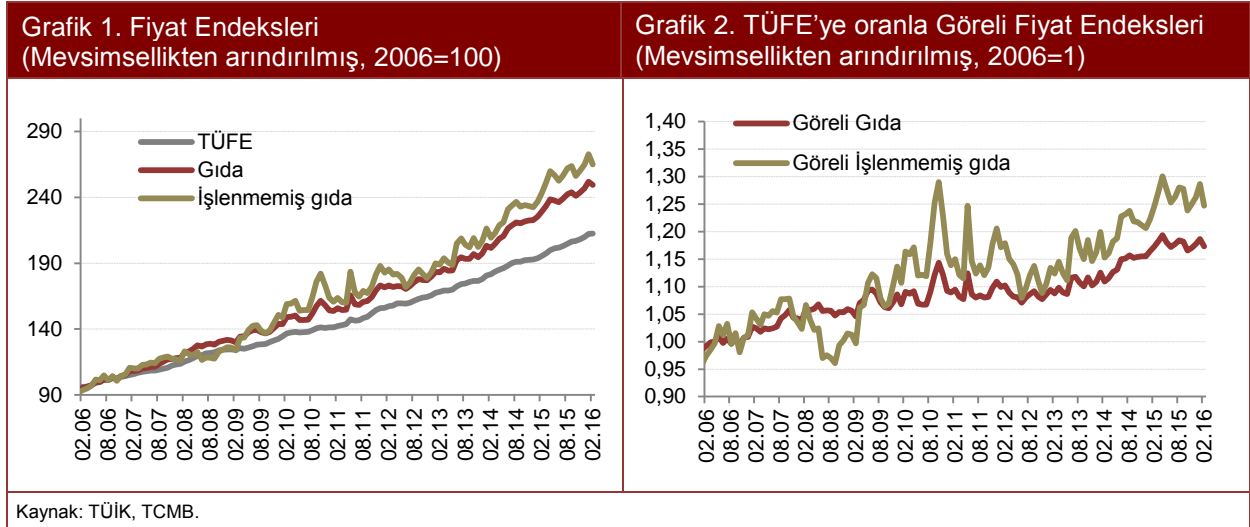
Hane halklarının zorunlu tüketim ihtiyaçları içerisinde gıda ürünleri birincil önemde olduğundan, gıda fiyatları sosyal ve ekonomik açıdan önem taşımaktadır. Türkiye’de de gıda ürünleri, tüketim sepetinde 2016 yılı itibarıyla yaklaşık yüzde 24 ağırlığa sahip olması nedeniyle başta enflasyon olmak üzere alım gücü, refah düzeyi, gelir dağılımı¹ gibi önemli makro-ekonomik değişkenleri etkilemektedir. Bu durum, gıda fiyatlarının takibini politika yapıcılar için önemli kılmaktadır. Ülkemizde de yakın dönemde kurulan Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi, ekonomi politikalarında gıdaya özel bir önem atfedildiğinin bir göstergesidir. Gıda fiyatlarının bu derece önemli oluşu, gıda fiyatlarına dair daha fazla analiz yapılması ihtiyacını doğurmaktadır. Bu not, genel fiyat seviyesine oranla gıda fiyatlarının farklı ülke gruplarındaki seyrini inceleyerek Türkiye’ye ilişkin durum tespiti yapmaya çalışmaktadır. Böylece ülkemize özgü sorunların tespitine, olası çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkı sunabilmek amaçlanmaktadır.

Son on yıllık dönemde gıda fiyat endeksinin TÜFE’ye kıyasla daha yüksek bir seviyede olduğu ve aradaki farkın giderek belirginleştiği görülmektedir (Grafik 1). Ayrıca 2006’dan bu yana, gıda fiyatlarının tüketici fiyatları genel seviyesinden istikrarlı olarak yüksek olduğu ve fiyatlar genel düzeyinden ayrışmanın işlenmemiş gıda fiyatlarında özellikle 2009 yılı sonrası dönemde daha belirgin olduğu gözlenmektedir (Grafik 2). Yüksek seviyesinin yanı sıra oynaklığı da yüksek olan işlenmemiş gıda fiyatları, enflasyon oynaklığını artırmakta ve enflasyon görünümü üzerinde belirsizlik yaratmaktadır (Öğünç, 2010). Dolayısıyla gıda fiyatlarındaki oynaklığın sınırlandırılması, enflasyonun beklenti yönetimi ve tahmin edilmesine katkı sunabileceği için de önem taşımaktadır.²

---

¹ Gelir seviyesi düşük hane halklarında gıda ürünlerinin tüketim sepetindeki payının daha yüksek olması nedeniyle, bu gruptaki hane halkları gıda fiyatlarındaki değişimlerden daha fazla etkilenmektedir (Akçelik, 2016).

² Bu doğrultuda taze meyve ve sebze gibi çeşitli gıda fiyatlarının ölçülmesi ve tüketici enflasyonuna dâhil edilmesi ile ilgili istatistikî süreçlerinin oynaklığı azaltıcı şekilde düzenlenmesi (tarım ürünleri üreticisi AB ülkelerine benzer şekilde) faydalı olabilecektir (Atuk ve diğ., 2013).

2. Gıda Fiyatlarında Görel Durum Tespiti

Bu bölümde, Türkiye'deki gıda fiyatları ekonomik büyüklük, coğrafi yakınlık ve iklim koşullarına göre sınıflandırılmış Avrupa Birliği (AB) üyesi ülke gruplarıyla karşılaştırılmaktadır.³ Böylece gıda fiyatlarında gözlenen seyirde ekonomik veya coğrafi yapıdan ileri gelen birtakım faktörlerin hangi ölçüde etkili olduğu sorularına cevap aramak ve bir durum tespiti yapmak amaçlanmaktadır.

Gıda enflasyonundaki gelişmeler 2006-2015 dönemi için incelendiğinde, Türkiye'de ortalama gıda ve TÜFE enflasyonunun diğer ülke gruplarından belirgin şekilde yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 1). Buna ek olarak, gıda ve TÜFE enflasyonu Akçelik ve Tuğer (2015) çalışmasına benzer şekilde 2007-2008 küresel gıda krizinin gecikmeli etkileri gözetilerek 2006-2009 ve 2010-2015 olmak üzere iki farklı dönemde incelenmiştir. 2010 sonrası dönemde ortalama gıda enflasyonunun tüm ülke gruplarında gerilediği, Türkiye'de ise bu gerilemenin oldukça sınırlı oranda olduğu gözlenmiştir (Tablo 1). Ortalama tüketici enflasyon seviyesinin de, Türkiye'de diğer ülkelerden belirgin olarak yüksek olduğu, 2010 sonrası dönemde ise diğer ülkelerde olduğu gibi bir iyileşmenin yaşandığı ancak görel olarak yüksek seviyelerin sürdürüldüğü görülmektedir (Tablo 1).

³ Çalışmada AB üyesi ülkelerin tercih edilmiş olmasının temel sebebi Eurostat ve Türkiye için veri standardı sağlandığından verilerin karşılaştırılabilir olmasıdır. Öte yandan diğer ülkelerin resmi istatistik ofislerinden derlenen verilerde kapsam ve yöntem farkı olacağı, ayrıca veride kırılmalar olabileceği için analize diğer ülkeler dahil edilmemiştir.

Tablo 1. Gıda ve TÜFE Yıllık Enflasyonu Ortalaması (yüzde)*

	Gıda			TÜFE		
	2006-2009	2010-2015	2006-2015	2006-2009	2010-2015	2006-2015
Türkiye	10,27	9,83	10,01	8,69	8,02	8,29
AB-28	4,27	1,83	2,80	3,31	1,64	2,30
Seçilmiş Avrupa Ülkeleri**	2,82	1,29	1,91	1,96	1,40	1,62
Doğu Avrupa**	4,86	2,05	3,18	4,17	1,74	2,72
Akdeniz Ülkeleri**	3,70	1,58	2,43	2,64	1,41	1,91

* Her ülke için yıllık enflasyon oranları üzerinden örneklem boyunca ortalamalar hesaplanmış, daha sonra aynı grupta sınıflandırılan ülkelerin basit ortalaması alınmıştır.
**Seçilmiş Avrupa ülkeleri: Avusturya, Belçika, Danimarka, Almanya, Fransa, İrlanda, Hollanda, Portekiz, İspanya, Finlandiya, İsveç, Norveç, İsviçre, İngiltere, İtalya Doğu Avrupa: Bulgaristan, Hırvatistan, Çek C., Yunanistan, Macaristan, Polonya, Romanya, Slovakya, Slovenya Akdeniz ülkeleri: Hırvatistan, Fransa, Yunanistan, İtalya, İspanya, Malta, Slovenya
Kaynak: Eurostat.

Daha kapsamlı bir durum tespiti yapabilmek için seviyelerin yanı sıra oynaklıklara da bakmak gerekmektedir. Gıda fiyatlarındaki oynaklığı karşılaştırmak adına Alvarez ve Metea (1999) çalışmasında kullanılan “beklenmedik oynaklık” ölçütü hesaplanmıştır (Tablo 3-5) ⁴. Bu karşılaştırmalar dünya gıda krizinin yaşandığı döneme göre iki ayrı örneklem için de sunulmaktadır. Tüm örneklem dönemi için bakıldığında Türkiye, tüm ülke gruplarında üst sıralarda yer almaktadır (Tablo 2). Gıda krizinin yaşandığı yılları da kapsayan 2005-2009 dönemi için hesaplanan oynaklık değerlerinde yüksek seviyeler korunurken özellikle 2010-2016 döneminde Türkiye'nin oynaklığında gözlenen artış ve diğer ülkelere göre belirgin şekilde farklılaşması dikkat çekmektedir (Tablo 3 ve 4). Oynaklığın, kriz sonrası dönemde pek çok ülkede düşerken Türkiye'de artması, yakın dönemde Türkiye'nin olumsuz yönde ayrıştığını göstermektedir.

⁴ Standart sapma hesabı, serilerin ortalamasından etkilendiği için oldukça farklı ortalamalara sahip ülkeleri bu ölçütü karşılaştırmak yanıltıcı olabilecektir. Bu nedenle çalışmada oynaklık ölçütü olarak Ögünç (2010)'a benzer şekilde Alvarez ve Metea (1999) “beklenmedik oynaklık” ölçütü tercih edilmiştir.

Tablo 2. Gıda Fiyatları Beklenmedik Oynaklığı* (2005-2016)

Doğu Avrupa		Seçilmiş Avrupa Ülkeleri		Akdeniz Ülkeleri		Komşu Ülkeler	
Türkiye	0,38	Türkiye	0,38	Malta	0,38	Türkiye	0,38
Bulgaristan	0,36	Finlandiya	0,29	Türkiye	0,38	Bulgaristan	0,36
Macaristan	0,29	İngiltere	0,26	Hırvatistan	0,29	Yunanistan	0,24
Hırvatistan	0,29	Danimarka	0,23	Slovenya	0,26		
Slovenya	0,26	Belçika	0,23	Yunanistan	0,24		
Yunanistan	0,24	Hollanda	0,22	Fransa	0,16		
Slovakya	0,23	Portekiz	0,20	İspanya	0,07		
Polonya	0,21	İsviçre	0,20	İtalya	0,07		
Çek Cum.	0,14	İsveç	0,20				
Romanya	0,12	Avusturya	0,20				
		Fransa	0,16				
		Norveç	0,15				
		Almanya	0,09				
		İrlanda	0,08				
		İspanya	0,07				
		İtalya	0,07				
Ortalama	0,24	Ortalama	0,18	Ortalama	0,21	Ortalama	0,30

* Beklenmedik oynaklık ölçütü olarak Alvarez ve Matea (1999) çalışmasındaki yaklaşım benimsenmiştir. Buna göre, ilgili oynaklık ölçütü her ülke için Demetra+ programı yardımıyla Tramo-Seats yöntemiyle tahmin edilen (seviye kayması, toplamsal uç değer gibi müdahale çözümleri içeren) SARIMA modelinin kalıntılarının (residual) standart sapmasının 100 ile çarpılmasıyla elde edilmektedir. Model tahmininde logaritmik veriler kullanılmıştır. Kalıntılar örneklem dönemi: 2006:02- 2016:02. Ortalama değerleri Türkiye'yi içermemektedir.

Tablo 3. Gıda Fiyatları Beklenmedik Oynaklığı* (2005-2009)

Doğu Avrupa		Seçilmiş Avrupa Ülkeleri		Akdeniz Ülkeleri		Komşu Ülkeler	
Slovenya	0,45	Türkiye	0,33	Slovenya	0,45	Bulgaristan	0,44
Bulgaristan	0,44	Danimarka	0,30	Türkiye	0,33	Türkiye	0,33
Türkiye	0,33	İsveç	0,28	Hırvatistan	0,31	Yunanistan	0,27
Hırvatistan	0,31	Avusturya	0,27	Malta	0,27		
Yunanistan	0,27	Belçika	0,23	Yunanistan	0,27		
Polonya	0,25	Hollanda	0,23	Fransa	0,10		
Macaristan	0,16	İngiltere	0,15	İspanya	0,07		
Slovakya	0,14	Finlandiya	0,14	İtalya	0,05		
Çek Cum.	0,13	İrlanda	0,11				
Romanya	0,11	İsviçre	0,08				
		Portekiz	0,10				
		Almanya	0,10				
		Fransa	0,10				
		Norveç	0,09				
		İspanya	0,07				
		İtalya	0,05				
Ortalama	0,25	Ortalama	0,15	Ortalama	0,22	Ortalama	0,35

*Kalıntılar örneklem dönemi: 2006:02-2009:12. Yöntem için bkz: Tablo 2.

Tablo 4. Gıda Fiyatları Beklenmedik Oynaklığı* (2010-2016)

Doğu Avrupa		Seçilmiş Avrupa Ülkeleri		Akdeniz Ülkeleri		Komşu Ülkeler	
Türkiye	0,73	Türkiye	0,73	Türkiye	0,73	Türkiye	0,73
Bulgaristan	0,31	İsviçre	0,23	Malta	0,27	Bulgaristan	0,31
Macaristan	0,28	İngiltere	0,22	Slovenya	0,24	Yunanistan	0,12
Slovenya	0,24	Danimarka	0,21	Fransa	0,13		
Polonya	0,19	Hollanda	0,17	Hırvatistan	0,13		
Çek Cum.	0,17	Avusturya	0,16	Yunanistan	0,12		
Romanya	0,14	Norveç	0,16	İspanya	0,08		
Slovakya	0,13	Finlandiya	0,14	İtalya	0,07		
Hırvatistan	0,13	Fransa	0,13				
Yunanistan	0,12	Belçika	0,11				
		Almanya	0,09				
		İsveç	0,08				
		Portekiz	0,08				
		İspanya	0,08				
		İrlanda	0,07				
		İtalya	0,07				
Ortalama	0,19	Ortalama	0,13	Ortalama	0,15	Ortalama	0,21

* Kalıntılar örneklem dönemi: 2010:02-2016:02. Yöntem için bkz: Tablo 2.

Gıda fiyatlarını, diğer tüketici fiyatlarının dinamiğinden bağımsız ele almak yanıltıcı olabilir. Gıda enflasyonunun ortalaması ve oynaklığı üzerinden yapılan tespitler, gıda fiyatlarına dair olumsuz bir görünüme işaret etmektedir. Ancak genel tüketici enflasyonunun da yüksek olduğu Türkiye’de böyle bir sonuca varmak için bu bilgiler tek başına yeterli değildir. Bu nedenle bu noktada karşılaştırmalar TÜFE’ye oranla görelî gıda fiyatları üzerinden AB üyesi ülkelerle yapılmaktadır.⁵ Görece daha küçük ekonomiler olan Doğu Avrupa Ülkeleri ile gelişmişlik düzeyi yüksek “Seçilmiş Avrupa ülkeleri” ayrı olarak da ele alınmaktadır⁶. Ayrıca iklim koşulları açısından Türkiye’yle benzerlik taşıyan “Akdeniz Ülkeleri” ile sınır komşusu olduğumuz ülkeler de ayrı birer grup olarak ele alınmıştır⁷. Böylece, diğer ülkelere kıyasla görelî gıda fiyatları bakımından Türkiye’nin konumu incelenmiştir.

Ülke grupları incelendiğinde, Türkiye’de görelî gıda fiyat endeksinin AB ülkelerine kıyasla yüksek seyrettiği, aradaki farkın 2010 yılı sonrasında belirginleştiği görülmektedir (Grafik 3).⁸ Fiyatlardaki iniş ve çıkış dönemlerinin ise ülke gruplarında benzerlik seyrettiği ancak derinliklerinin farklılaştığı gözlenmektedir. Gelişmişlik düzeyi yüksek “Seçilmiş Avrupa ülkeleri” olarak sınıflandırılmış ülkelerde ortalama görelî gıda fiyatlarının 1 etrafında dar bir aralıkta hare-

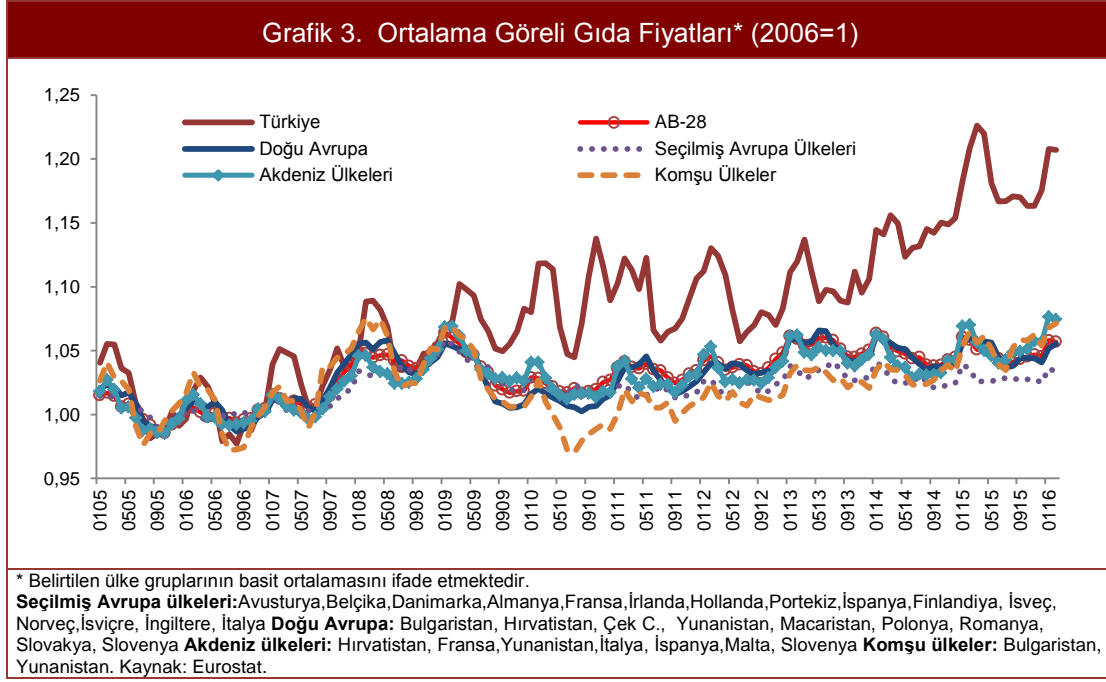
⁵ Gıda ve gıda dışı ürünlerin tüketim sepetindeki ağırlıkları görelî fiyat düzeyini etkileyebilir. Örneğin, gıda ve gıda dışı fiyat endeksleri aynı olan iki ülkeden gıdanın ağırlığı yüksek olan için hesaplanan görelî gıda fiyatı daha düşük olacaktır. Bu nedenle, karşılaştırmalar yapılırken gıdanın tüketim sepeti içindeki payı gelişmiş ülkelere göre yüksek olan Türkiye için hesaplanan görelî gıda fiyatının aşağı yönlü yanlılık içerebileceği not edilmelidir. Ayrıca bu oranın gıda dışı TÜFE kalemlerinden de etkilenebileceği dikkate alınmalıdır.

⁶ Seçilmiş Avrupa ülkelerinde AB üyesi olmayan İsviçre ve Norveç de yer almaktadır. Ülke listesi için bkz: Tablo 1.

⁷ Akdeniz ülkeleri Union for the Mediterranean’a üye AB üyesi ülkelerdir.

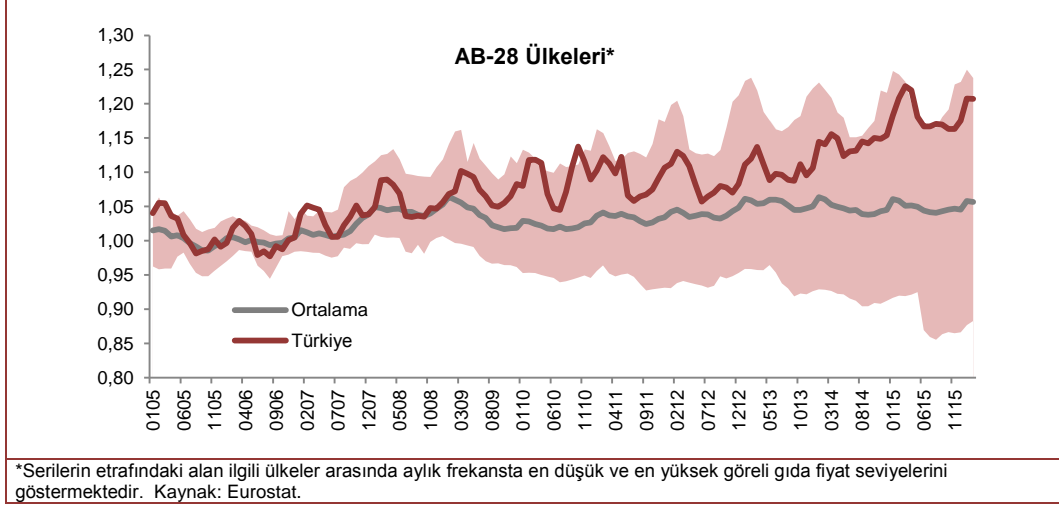
⁸ Metin içinde kullanılan “görelî gıda fiyatları” ifadesiyle TÜFE’ye oranla gıda fiyatları kastedilmektedir.

ket ettiği, son üç yılda yataya yakın seyrettiği görülmektedir. Doğu Avrupa ve Komşu ülkelerde ise ortalama görelı gıda fiyatının Seçilmiş Avrupa ülkelerine göre yüksek seyrettiği ve fiyatlarda yukarı yönlü bir eğilim olduğu izlenmektedir.

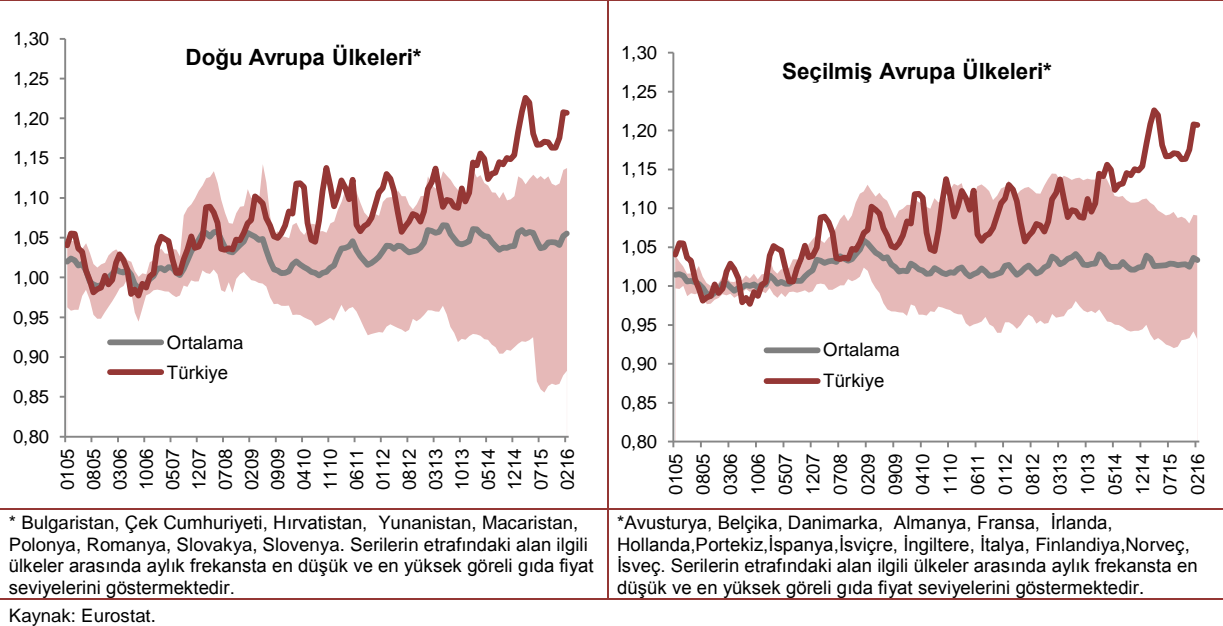
Türkiye’de görelı gıda fiyatlarının diğerk ülkelere kıyasla seyrini inceleyebilmek için ülke gruplarına dair ortalamaların yanı sıra bireysel ülke verileri de ek bilgi içermektedir. Belirlenen gruplar dâhilindeki ülkeler belirli bir homojenlik gösterse de ülkelerin kendine özgü enflasyon dinamikleri nedeniyle farklılaşmalar görülebilmektedir. Bu nedenle Türkiye’nin ülke grupları içindeki konumunu belirlemek amacıyla veriler, her sene görelı gıda fiyatı en yüksek ve en düşük olan ülkelere göre alt ve üst sınırları belirlenen bir aralık dâhilinde incelenmiştir (Grafik 4-6). AB-28 grubu ülkeler içerisinde Türkiye’nin üst sınıra yakın yer aldığı görülmektedir (Grafik 4). Bu grup içinde bir Akdeniz ülkesi olan Malta’da görelı gıda fiyatları genelde Türkiye’den yukarıda seyretmekte olup, Malta dışlandığında Türkiye’de görelı gıda fiyatları özellikle son iki yılda AB-28 ülkelerinde görülen en yüksek düzeyin üzerinde seyretmektedir. Ayrıca Slovakya, Romanya, Yunanistan ve Bulgaristan gibi görece daha az gelişmiş ülkelerin de dönem dönem en yüksek seviyeye sahip olduğu görülmektedir (Grafik 7).

Grafik 4. Görelü Gıda Fiyat Karşılaştırmaları: AB-28 Ülkeleri (2006=1)

Türkiye’de görelü gıda fiyatlarının, Doğu Avrupa ülkeleri olarak sınıflandırdığımız AB üyesi ülkelere kıyasla da yüksek seyrettiği görülmektedir (Grafik 5). Özellikle 2010 sonrası dönemde Türkiye bu ülkeler için çizdirilen aralığın üzerinde kalmaktadır. Benzer şekilde, seçilmiş Avrupa ülkelerine kıyasla da Türkiye’de görelü gıda fiyatlarının yüksek seyrettiği, gıda krizinin hissedildiği 2008-2009 dönemi dışında Türkiye’nin en yüksek görelü gıda fiyatına sahip olduğu dikkat çekmektedir (Grafik 5).

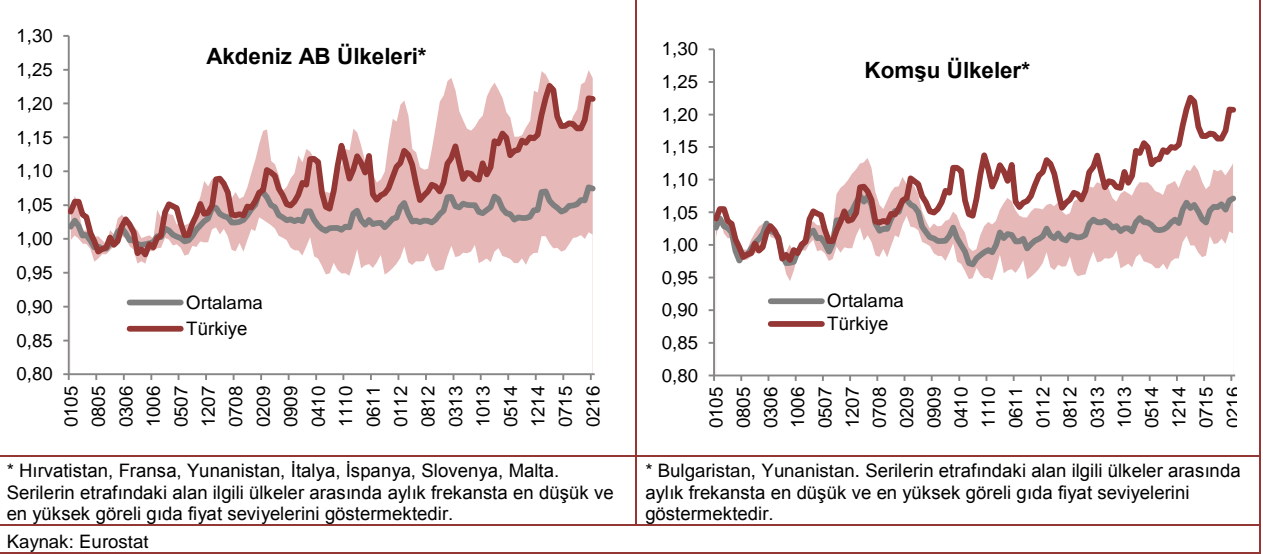
Grafik 5. Görelü Gıda Fiyat Karşılaştırmaları: Doğu Avrupa ve Seçilmiş Avrupa Ülkeleri (2006=1)

İklim koşulları açısından Türkiye'ye benzeyen Akdeniz ülkelerinde görece gıda fiyatı diğer ülke gruplarından yüksek seyretmekte olup, Malta ve Slovenya'da görece gıda fiyatlarının bazı dönemler Türkiye'den yüksek olduğu görülmektedir (Grafik 6 ve 7). Sınır komşusu olduğumuz ülkeler arasında ise görece gıda fiyat seviyesi olarak üst sıralarda olduğumuz dikkat çekmektedir.

Grafik 6. Görece Gıda Fiyat Karşılaştırmaları: Akdeniz Ülkeleri ve Komşu Ülkeler (2006=1)

Özetle, ülke karşılaştırmaları Türkiye'de görece gıda fiyatlarının Avrupa Birliği ülkeleri arasında yüksek sıralarda olduğuna, iklim koşullarına duyarlı üretici Akdeniz ülkelerinde ve gelişmekte olan Doğu Avrupa ülkelerinde de görece gıda fiyatlarının yüksek seyrettiğine işaret etmektedir (Grafik 3). Ayrıca Türkiye'nin 2010 sonrası dönemde hem görece gıda fiyatları hem de fiyatlardaki oynaklık bakımından olumsuz yönde ayrıştığı dikkat çekmektedir.

Toplam gıda endeksinin AB ülkelerinin üzerinde artış kaydetmesinde ve yüksek oynaklığında belirleyici olan gıda kalemlerini tespit etmek adına Tablo 5'te Türkiye'de belirli gıda alt kalemlerindeki fiyatların AB-28 ülke ortalamasına oranla seviyesini gösteren görece fiyat endeksleri yer almaktadır. 2010 sonrası dönemde, gıda ve alkolsüz içecekler harcama grubunda fiyat seviyesi AB ülkelerine yaklaşırken tüketici fiyatları genelinde bu durum gözlenmemiştir. 2006-2009 ve 2010-2015 ortalamaları karşılaştırıldığında, katı ve sıvı yağlar; meyve, sebze ve patates ile süt, peynir ve yumurta gruplarında AB-28 ülkelerine oranla görece fiyatların belirgin şekilde artmış olması gıdadaki harekette bu kalemlerin belirleyici olduğunu düşündürmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. AB-28 Ülkelerine Oranla Türkiye’de TÜFE ve Gıda Ürünlerinin Görelî Fiyat Seviyeleri (AB-28=100)^a

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2005-2009 Ort.	2010-2015 Ort.	Değişim* (%)
TÜFE**	66,8	66,5	70,2	68,3	63,4	69,8	62,1	65,2	64,1	59,8	60,9	67,0	63,7	-5,1
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	83,0	82,6	89,6	81,9	77,0	90,7	83,6	88,7	86,3	85,1	89,5	82,8	87,3	5,4
Ekmek ve Tahıllar	68,2	68,1	75,3	73,4	68,3	73,4	66,7	69,6	68,5	69,4	70,7	70,7	69,7	-1,3
Et	78,1	76,8	80,2	83,7	71,1	98,8	74,6	77,3	72,9	70,6	77,6	78,0	78,6	0,8
Süt, Peynir ve Yumurta	119,2	111,5	125,6	104,1	100,2	116,5	112,3	123,7	119,9	115,6	122,3	112,1	118,4	5,6
Katı ve Sıvı Yağlar	97,0	91,0	99,4	96,4	86,1	89,8	105,6	123,4	111,7	105,2	113,7	94,0	108,2	15,2
Meyveler, Sebzeler ve Patates	64,5	70,3	78,5	62,6	62,2	74,2	74,6	75,4	76,7	83,8	85,9	67,6	78,4	16,0
Şeker, Bal, Çikolata	114,2	107,4	111,9	104,4	99,8	109,2	98,4	103,1	100,0	94,0	97,0	107,5	100,3	-6,7

^a Her yıl belirtilen ürünün AB-28 ortalama fiyatı 100 iken Türkiye’deki fiyatının hangi düzeyde olduğu gösterilmektedir.

*2010-2015 ortalamasının 2005-2009 ortalamasına göre değişimini ifade etmektedir.

**Hane halkı Nihai Tüketim Harcaması fiyat seviyesini göstermektedir.

Kaynak: Eurostat.

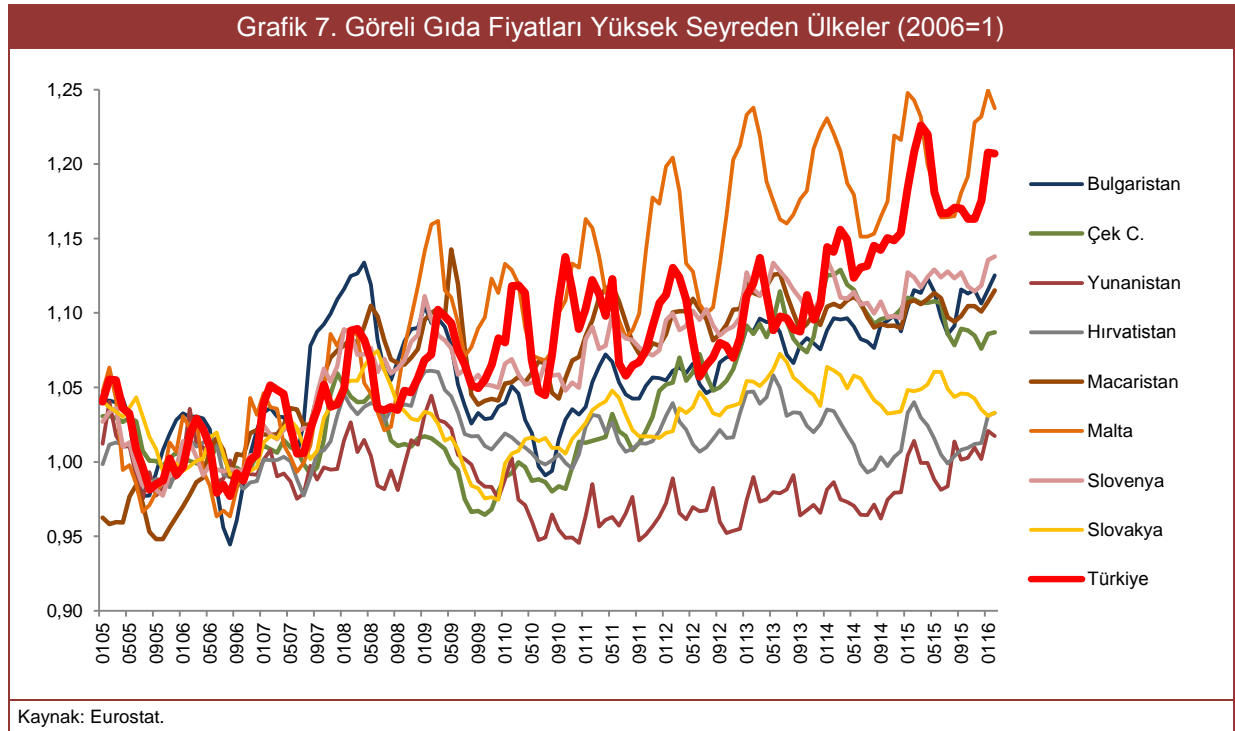
3. Sonuç

Bu notta tüketici fiyatlarına oranla görelî gıda fiyatlarındaki gelişmeler farklı ülke gruplarıyla kıyaslanarak Türkiye’ye ilişkin durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Bulgular, Türkiye’de görelî gıda fiyatlarının Avrupa Birliği üyesi ülkelere kıyasla yüksek olduğuna ve gıda enflasyonunun hem seviye hem oynaklık açısından olumsuz bir görünüm sergilediğine işaret etmiştir. Özellikle küresel gıda krizi sonrası dönemde (2010-2016) görelî gıda fiyat seviyesi ve oynaklıklarında görülen olumsuz ayrışma dikkat çekmektedir. Bu durum, Türkiye’de gıda fiyatlarının yakından takibini ve bu fiyat hareketlerine neden olan yapısal unsurların irdelenmesini önemli kılmaktadır. Nitekim ülkemizde 2014 yılında kurulmuş olan Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi (Komite) bu amaçla atılmış önemli bir adımdır. Komite, ürün bazında fiyat gelişmelerini takip etmekte, dönemsel olarak öne çıkan ürünlere ilişkin sorunları tespit ederek gerekli tedbirleri almayı amaçlamaktadır. Ayrıca yapısal nedenlerden ve/veya tedarik zincirindeki sorunlardan kaynaklanan problemlerin tespiti ve çözümlenmesine yönelik de orta vadeli çalışmalar yürütülmektedir. Komite çalışmaları ve konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalar dikkate alındığında gıda fiyatlarındaki oynaklığı ve yükselişi sınırlandırmak amacıyla üretimin iklim koşullarına bağımlılığının azaltılması, tarımda verimliliğin artırılması, üretici ile nihai tüketici arasındaki uzun dağıtım zincirinin kısaltılması, rekabeti artırıcı denetim/gözetim mekanizmalarının geliştirilmesi gibi önlemler öne çıkmaktadır.

Kaynakça

- Akçelik, F. (2016): "Income Groups and Inflation in Turkey", Yüksek lisans Tezi, İktisat Bölümü, ODTÜ.
- Akçelik, F. ve Tuğer, B. (2015): "Uluslararası Hububat Fiyatlarının Yurt İçi Fiyatlara Yansımaları", TCMB Ekonomi Notları No. 15/05.
- Alvarez, L.J., Matea, M.L.L, (1999): "Underlying Inflation Measures in Spain" Documento de Trabajo, Sayı:9911, Servicio de Estudios, Banco de Espana.
- Atuk, O., Özmen, M.U. ve Sevinç, O. (2013): "Mevsimlik Ürünler ve Fiyat Oynaklığı: Mevsimlik Ürünlerin Fiyat Endeksine Dahil Edilmesi", TCMB Ekonomi Notları No. 13/17.
- Öğünç, F. (2010): "Türkiye'de İşlenmemiş Gıda Enflasyonunda Oynaklık: Durum Tespiti", TCMB Ekonomi Notları No. 10/05.

EK:

Görüş ve öneriler için:

Editör, Ekonomi Notları,

TCMB İdare Merkezi, Anafartalar Mah. İstiklal Cad., No: 10, Kat:15, 06050, Ulus/Ankara/Türkiye.

E-mail: ekonomi.notlari@tcmb.gov.tr